

tettek, sőt helytelenek. Nem áll az, hogy Lotze egy mechanikus világnézetnek hódolt volna, s Wundt épen nem volt az első determinista. Nem ismeri Schleiermacher: „Über die Freiheit des Menschen“ című művét s több helyütt tájékozatlan a kérdésére vonatkozó irodalomban.

Különösen két érdekes gondolat van szerző művében. Az egyik, hogy morál-statisztikai fejtegetéseiben állást foglal Lombroso amaz ismert theoriája ellen, a mely a gonosztevéket az epileptikusokkal, a lelki betegekkel, avagy a még műveletlen vadakkal azonosítja; a másik, hogy az öngyilkosságok nagyobb mérvben a reformációval kezdenek terjedni, s e jelenségnek abban találja magyarázatát, hogy egyfelől a német ember már magában is okoskodó természeténél fogva kiválóan hajlandó az öngyilkosságra és Luther ú. n. hitből való megigazulási tana csak gyümölcse e beteges okoskodásoknak; másfelől Luther alaki fölve (nem a traditio, hanem az írás az egyedüli vallási norma!) megfosztja a gondolkodó embert a hitbizonyosságtól, úgy hogy nem csodálkozhatunk rajta, ha a mindinkább fokozódó vallástalanság épen a protestantismus fókusain található stb., a vallástalanság pedig kivieszi az élet realis alapjait s belehajt az öngyilkosságba. Adatait e megjegyzéseibe Öttingen nagy morál-statisztikai művéből meríti, de nem egy helyütt hamisan és célzatosan csoportosítja.

Dr. Szlavik Mátyás.

* * *

Az „Athenaeum“ könyvkiadó-társulat most adta ki Kossuth iratainak ötödik kötetét, melyet Helfy Ignác rendezett sajtó alá s tartalmát történelmi tanulmányok képezik az 1860—63-ig terjedő időszakból s a lengyel forradalomból. Az eseményeket Kossuth az októberi diploma létrejövetele és a varsói értekezlet feletti észrevételeivel vezeti be, melyeket érdekesen vizsgáltnak meg a Kossuth által közölt diplomai okmányok s a magyar emigratio levelezései. Félremagyarázhatlan valóságában mutatja ebben Kossuth Napoleon kétszínű magatartását a magyar ügygel szemben, mely annyira ment, hogy a francziák császára még azt sem engedte, hogy Victor Emánuel saját kockázatára Magyarországgal közös actiót kezdjen Ausztria ellen. Nagyérdekűek az ezzel párhuzamos magyarországi eseményekről Jósika Miklós báró levelei

Kossuthhoz. Következnek a Cavour halálával és Olaszország elismertetésével kapcsolatos értesítések és informatiók. Közbe-közbe vázlatos jellemzések szür közbe Kossuth a szereplő, az irányadó egyéniségekről. Valero Lőrincz barátjához írt levelei Kossuthnak a personalis unióról adnak nagybecsű irányszempontokat s az olasz-magyar cooperatio lehetőségét tárgyazzák. Becses adalékok ezek ahhoz a forrongó kor történetéhez, a melyben a magyar ügy néhány rajongója merész kézzel készült belekapni az események forduló kerekébe, hogy megváltoztassa egy csapásra Európa politikai arczatát. Kossuth iratai a leghivatottabb forrásból egészítik ki azokat a leleplezéseket, melyek napról-napra látnak napvilágot mindazoktól, kik ebben a nemzetközi forradalmi szövetségben egy vagy más irányban tényezők voltak, habár sok részletről még nem jött el az ideje félrevonni a fátylat. Nagyon természetes és magától érthető, hogy politikai memoir-irodalmunknak nincs ez iratoknál értékesebb emléke. Kossuth iratainak megelőző köteteit idegen nyelvekre is részben lefordították, részben bő szemelvényben ismertették; így csak újabban is Chiala olasz senator világosította meg azok alapján azt a viszonyt, mely Kossuthot politikai és személyes érintkezéseiben Cavourhoz fűzte. Ez újabb kötet, mely irodalmunknak büszkesége lehet, az abban foglalt nagyfontosságú kortörténeti adatoknál és forrástekintélyénél fogva nem kevésbé fogja kiérdemelni a külföld figyelmét. A kötet ára 5 frt.

* * *

„Az egységes és realis természet-philosophia alapvonalai. I. A lét philosophiája. Írta Dr. Simon József Sándor. Budapest. Kilián Frigyes bizománya. 1895.“

Szerző br. Eötvös Lorándnak, mint hazánkban „a természettudomány legelső képviselőjének“ ajánlja 271 lapra terjedő művét, mely kosmogonikus alapon, részint a Schelling-féle természet-philosophia feltámasztásával kíséri meg a bölcelet örökké actualis problémáit megoldásra juttatni. Nem vonjuk kétségbe ennek az álláspontnak se jogosultságát, de fölöslegesnek tartjuk azt azzal az újabb philosophiai irodalmunkban fájdalom nagyon is lábrakapott garral hirdetni, mintha itt valóban valami olyan újat kapnánk, a melyet a bölcelet történetének eddig ismert